ÖSTERSUNDS KOMMUN
STAAREN TJÏELTE

Östersunds kommuns riktlinje för AI

Beslutad av:	Kommunstyrelsen 2024-10-08, § 265
Diarienummer:	KS 00560-2024
Dokumenttyp:	Riktlinje
Dokument-ID:	RIKPOL – 04608
Version:	1
Kontaktperson:	Veronica Mattsson
Berörd verksamhet:	Kommunledningsförvaltningen
Giltig från:	[2024-10-08]
Giltig till:	Tillsvidare
Antal sidor:	9

ÖSTERSUND

ÖSTERSUNDS KOMMUN
STAAREN TJÄLTE

1. Inledning

I Östersunds kommun är vi nyfikna och vågar effektivisera och utveckla våra arbetssätt med hjälp av ny teknik och vi ser möjligheter att förbättra och effektivisera vårt arbete till nytta för kommunens medborgare.

Vi är ansvarsfulla när vi utforskar de nya möjligheter som tekniken ger oss och är medvetna om riskerna samt säkerställer att lagstiftning efterlevs

Bakgrund

AI Act (förordning(EU) 2024/1689 om harmoniserade regler för artificiell intelligens) trädde ikraft i juni 2024 och börjar tillämpas under år 2026. Denna riktlinje ska därför läsas med insikt om att förordningen inte har börjat tillämpas inom EU samt att regeringen inte har färdigställt sitt arbete med vilka åtgärder som behövs för att införa förordningen i svensk lagstiftning. Inte heller har Sveriges kommuner och regioner (SKR) hunnit analysera och lämna vägledning till kommunerna för hur kommunerna ska arbete med AI så att det råder samklang mellan teknik och juridik på området. Mot denna bakgrund ska därför kommunen, som är en myndighet, tillämpa AI enligt försiktighetsprincipen.

2. Syfte

Denna riktlinje har som syfte att vägleda och upplysa om vad du har att ta ställning till innan du använder AI i din yrkesutövning, hur och när du får använda AI samt vad som gäller när kommunen vill införa AI-system i sin verksamhet.

3. Avgränsningar

Målgrupp

Denna riktlinje vänder sig till alla anställda och förtroendevalda inom Östersunds kommun som vill använda sig av AI i sin yrkesroll.

4. Definitioner

AI-system – med ordet “system” avses appar, programvaror samt andra digitala tjänster och verktyg. Med “AI-system” avses system innehållande större eller mindre inslag av artificiell intelligens (AI). Om det specifikt handlar om generativ AI är detta utskrivet.

Allmänt tillgänglig information -information som utan begränsning finns tillgänglig på internet.

Artificiell intelligens (AI) -Ett AI-system är ett maskinbaserat system som, för uttryckliga eller underförstådda ändamål, utifrån de indata det tar emot drar slutsatser om hur man genererar utdata, t.ex. förutsägelser, innehåll, rekommendationer eller beslut som kan påverka fysiska eller virtuella miljöer.

Generativ (skapande) AI -AI-system som kan skapa nytt material baserat på enkla instruktioner eller exempel kallas för generativ AI, eller skapande AI. Det finns en stor mängd AI-baserade datorprogram, system och IT-tjänster som genererar nytt material i form av till exempel text, bild, video och programmeringskod. Många av dem är tillgängliga via internet för allmänheten. Detta dokument har inte ambition att försöka namnge dessa AI-system. Några exempel är Copilot och ChatGPT från OpenAI (AI-baserade chattbotar) som kan skapa text utifrån dina instruktioner samt Dall-E som kan skapa bilder utifrån dina instruktioner.

Smutsig data - bristfällig och felaktiga data i AI som kan påverka språkmodellen och text som framställs. När den smutsiga datan analyseras av AI kan den lära sig felaktiga mönster och generera inkorrekt och missvisande information.

Stängd AI-AI som endast agerar inom ett slutet system där användaren vet vilken data som finns i AI, hur informationen används, vilka som har tillgång till datan, hur datan sprids, hur datan lagras.

Öppen AI -Allmänt tillgängliga AI-system som är tillgängliga för vem som helst att använda t.ex. via webbsida eller via en app. Detta dokument har inte ambition att försöka namnge dessa AI-system. Kända exempel är ChatGPT och DALL-E från OpenAI. Allmänt tillgängliga AI-system är inte anskaffade, skapade eller införda specifikt för kommunens behov och är därför inte heller granskade av kommunen.

5. Vägledande principer

Överväg alltid om AI medför en bättre lösning

Vi utvärderar alltid om AI verkligen är en bättre lösning för verksamheten än traditionella lösningar. Det är inget självändamål att använda AI.

Säkerställa hållbar AI

Medborgare och andra aktörer ska ges inblick i och få förtroende för hur kommunen använder AI. Vi använder AI på ett ansvarfullt sätt, med stöd av välutvecklade processer, ett systematiserat arbetssätt och med mycket god dokumentation.

Användningen av AI präglas av respekt för människors integritet, rättssäkerhet och jämlikhet. Vi arbetar medvetet och aktivt med att förhindra att oönskade värderingar och fördomar avsiktligt eller oavsiktligt byggs in i AI-lösningar. Vi är transparanta med hur vi använder AI.

ÖSTERSUNDS KOMMUN
STAAREN TJÄLTE

Försiktighetsprincipen

En av kommunens största tillgångar är dess data. Denna data omfattar information om anställda, elever och medborgare som vi som kommun är skyldiga att skydda. Mot bakgrund av den snabba utveckling som vi står inför ska kommunen därför tillämpa försiktighetsprincipen när vi implementerar och använder AI i våra verksamheter. Kommunens riktlinje gör inte anspråk på att vara heltäckande avseende alla frågor som kan bli aktuella vid bedömning eller införande av AI. Med detta menas att frågeställningar och infallsvinklar som inte tas upp i denna riktlinje behöver lyftas och hanteras. Riktlinjen ska inte tolkas så att en uppmärksammad saknad instruktion, medför ett godkännande för AI.

6. Öppen AI -Copilot, ChatGPT, GPT4 i Open AI mfl

Många av kommunens befintliga verksamhetssystem har uppgraderats med funktioner för Öppen AI. Öppen AI använder sig inte bara av informationen du matar in utan baserar svaren på allmänt tillgänglig data som finns på nätet. Vidare lagrar öppen AI informationen i molntjänster i tredje land. Du som använder funktioner som utgör öppen AI måste därför vidta åtgärder innan du börjar använda öppen AI.

6.1. Förutsättningar för att använda öppen AI som finns i våra befintliga verksamhetssystem

Du får använda öppen AI under följande förutsättningar:

1. **Öppen AI får inte användas på ett sätt som är diskriminerade, rasistiskt, oetiskt eller på annat sätt är olagligt**

Innan du använder öppen AI ska du överväga om arbetsuppgiften är lämplig att hanteras av öppen AI.

Bedömningen görs i varje enskilt fall. Känslig information ska inte hanteras i öppen AI.

Exempel på kriterier att väga in i lämplighetsbedömningen är om informationen avser en stor mängd data mm.

2. **Öppen AI kan aldrig ses som ett verksamhetssystem.**

Är du osäker på om arbetsuppgiften är lämplig att hantera i öppen AI, kontaktar du It och/eller juristfunktionen samt förankrar ditt arbetssätt hos chef.

ÖSTERSUNDS KOMMUN
STAAREN TJÄLTE

3. **Du får inte mata in sekretess eller personuppgifter i öppen AI**

Detta innebär bland annat att du inte får använda öppen AI för ärendehandläggning eller för att skriva myndighetsbeslut. Öppen AI lagrar informationen i molntjänster i tredje land vilket innebär att sekretess och personuppgifter inte får matas in i AI eftersom informatioen kan bli tillgänglig för obehöriga vilket strider mot OSL och GDPR.

4. **Du är personligt ansvarig för att säkerställa att det material/underlag/sammanfattning/analys m m som tas fram med hjälp av öppen AI är korrekt och laglig.**

Öppen AI arbetar/analyserar inte bara den information du matar in utan har även tillgång till data på webben. Detta innebär att svaret du får genom AI baseras på osäkra, anonyma och icke spårbara källor. Du kan därför inte avgöra vad öppen AI baserar sitt svar på. Vidare kan felaktigheter ”smutsig data” förekomma i resultaten. Svaren från öppen AI är därför att betrakta som en ”killgissning 2.0”. Att texten som AI skapar ser trovärdig ut, är inte samma sak som att den är faktamässigt korrekt, att den har rätt tonalitet eller att den är fri från fördomar eller annan bias. Du är därför alltid ansvarig för att texten har rätt tonalitet, är fri från fördomar och annan bias samt är faktamässigt korrekt. Du kan inte överlåta din yrkesmässiga bedömning till ett AI-system

Öppen AI garanterar inte heller att den information som du får fram genom AI är laglig. Du är därför personligt ansvarig för att det material du tar fram med hjälp av AI inte strider mot någon lagstiftning t e x upphovsrätt, hets mot folkgrupp, OSl, GDPR m m. Du ansvarar även för att den information som du sprider genom AI är laglig

Vidare lagrar öppen AI informationen i molntjänster i tredje land vilket innebär att sekretess och personuppgifter inte får matas in i AI eftersom informationen kan bli tillgänglig för obehöriga vilket strider mot OSL och GDPR.

5. **Du som använder öppen AI är ansvarig för att du vet hur du får använda öppen AI samt har god kännedom om systemets risker och begränsningar**.

6. **Använd inte ett AI-system som är helt nytt eller kommer från en okänd avsändare i ditt arbete.**

Om du är osäker stämmer du av med IT samt förankrar användandet hos chef.

7. **Ge aldrig öppen AI åtkomst till information på dina enheter.**

8. **Ditt AI användande ska vara transparent**

Det ska tydligt framgå när bild, underlag, information, sammanfattning, analys, beslut m m, har tagits fram med stöd av AI. Det ska även framgå att materialet har kvalitetsgranskats. Det är du som använder AI som ansvarar för att kvalitetsgranska materialet.

ÖSTERSUNDS KOMMUN
STAAREN TJÄLTE

Exempel: Den här sammanfattningen/texten, analysen/bilden m m *(välj det begrepp som passar bäst in på det material som du tagit fram med hjälp av AI verktyget)* har gjorts med stöd av AI verktyget X *(ange vilket AI verktyg du har använt)* och är kvalitetssäkrad av Titel, Namn, förvaltning.

9. **Du som använder AI ska veta om och när det underlag som du tar fram med hjälp av AI, utgör allmän handling som ska diarieföras, arkiveras m m**

Verksamhet som använder öppen AI ska ombesörja att utbildning erbjuds användarna så att samtliga användare ges grundläggande kunskap om AI-systemet, hur det får användas, begränsningar och risker.

10. **Verksamheten ska genom uppföljning försäkra sig om att samtliga användare har grundläggande kunskaper som krävs för att använda öppen AI d v s kunskap om AI-systemet, hur det får användas, begränsningar och risker.**

11. **Felaktigt användande av öppen AI ska rapporteras i DF Respons samt till närmsta chef. Det är den som uppmärksammat felet som rapporterar.**

6.2. Exempel på vad du kan använda AI till, under förutsättning att du i övrigt följer kommunens riktlinje

-Sortera, sammanfatta och förklara information.

-Svara på frågor och utveckla resonemang.

-Vara ditt bollplank genom att resonera och testa idéer.

-Utveckla planer och hitta sätt att få saker gjorda.

-Skapa första utkast av dina mejl och andra texter.

-Göra dina texter mer tillgängliga och begripliga.

-Skapa bilder utifrån dina instruktioner.

ÖSTERSUNDS KOMMUN
STAAREN TJÄLTE

7. Att införa AI-system i verksamheten

Vill en verksamhet införa AI-system i sin verksamhet, måste en rad överväganden och åtgärder vidtas för att säkerställa att rätt AI för uppgiften införskaffas. Detta gäller både inköp av AI-system, inköp av licenser eller om verksamheten själva vill bygga ett AI-system. Innan AI införs i verksamheten ska följande åtgärder vidtas:

1.Dokumentation över införandearbetet

Anskaffande av AI-system föregås av god dokumentation över införandearbetet

2. Obligatorisk kontakt med nyckelpersoner

Anskaffande av AI-system får inte ske utan att IT och andra nyckelpersoner t e x juristfunktion, rådfrågats i bedömningen om arbetsuppgiften är lämplig att hanteras genom AI

3. Informationsklassning

Informationsklassning ska genomföras.

Informationsklassning ska även göras om en redan beviljad användning av AI utökas eller används för nya arbetsuppgifter eller ny data.

4. Risk- och konsekvensbedömning

Risk- och konsekvensbedömning ska göras.

Risk- och konsekvensbedömning ska även göras om en redan beviljad användning av AI utökas eller används för nya arbetsuppgifter eller ny data.

5. Kontroll mot AI-förordningen

Verksamheten ska identifiera vilken av AI-aktens fyra kategorier som AI tillhör samt vilka åtgärder som behöver vidtas för att vara laglig enligt AI-förordningens samtliga paragrafer.

6. AI systemet ska vara rättvist

AI-system ska utformas så att alla individer och grupper behandlas rättvist och jämlikt. Detta innebär att AI-system inte får diskriminera, utesluta eller skada någon på grund av deras identitet, bakgrund eller andra omständigheter. AI-system ska respektera människans värdighet och mångfald och främja social rättvisa och mänskliga rättigheter.

7. AI-systemet ska vara tillförlitligt

AI-system ska vara tillförlitliga, säkra och trygga. Detta innebär att AI-system ska fungera som avsett, utan att orsaka skada eller störningar. AI-system ska vara robusta, motståndskraftiga och anpassningsbara till förändrade förhållanden och användarbehov. AI-system ska testas och verifieras med avseende på prestanda, kvalitet och noggrannhet.

ÖSTERSUNDS KOMMUN
STAAREN TJÄLTE

8. AI systemet ska skydda integriteten och vara säker

AI-system ska utformas för att skydda användarnas integritet och upprätthålla säkerheten. Detta innebär att AI-system ska respektera användarnas samtycke, preferenser samt rättigheter till deras person-uppgifter och information. AI-system ska skydda användardata och information från obehörig åtkomst, användning eller avslöjande. AI-system ska förebygga och mildra eventuella cyberattacker eller skadlig verksamhet.

9. **AI-system ska utformas så att systemet följer relevanta lagar, förordningar och etiska standarder.**

10. Användare av AI-system ska följa gällande lagstiftning, förordningar och etiska standarder

11. Sekretess och känsliga/integritetskänsliga personuppgifter

Sekretess och känsliga/integritetskänsliga personuppgifter får endast användas i stängd AI efter att det säkerställts att systemet tekniskt kan hantera uppgifterna utan att dessa sprids.

12. AI-systemet ska vara tillgängligt och inkluderande

AI-system ska utformas så att de är tillgängliga och inkluderande för alla individer och grupper. Detta innebär att AI-system ska vara användar-vänliga, begripliga och lyhörda för användarnas gensvar och synpunkter. AI-system ska vara kulturellt och kontextuellt lämpliga och tillgodose användarnas olika behov, förmågor och preferenser. AI-system ska möjliggöra deltagande och samarbete mellan användare och intressenter.

13. AI-systemet ska vara transparent

AI-system ska vara transparenta och förklarliga. Detta innebär att det ska finnas tydlig och meningsfull information om deras syfte, funktion och drift. Det ska finnas begripliga och relevanta förklaringar till AI-systemens beslut, åtgärder och resultat. Det ska finnas möjlighet för användare och intressenter att få tillgång till, granska och ifrågasätta sina data, sin information och sina processer.

14. Användaren av AI-system ska vara transparent

Det ska tydligt framgå när bild, underlag, information, beslut eller annan produkt, har tagits fram med stöd av AI

15. Ansvarighet

För varje AI-system ska det finnas tydliga och identifierbara roller, ansvarsområden och styrningsstrukturer.

16. System för säkerställande av korrekthet och laglighet

Verksamhet som använder AI ska inrätta system för att säkerställa att det underlag som AI producerar är korrekt och lagligt.

ÖSTERSUNDS KOMMUN
STAAREN TJÄLTE

17. Användarens personliga ansvar

Användare av AI är ansvarig för sitt arbete och ansvarar därför för den data som matas in i AI samt att material/underlag/sammanfattning/analys m m som tas fram med hjälp av AI är lagligt och korrekt.

Användaren av AI ansvarar även för att det material som matas in i AI är laglig och inte strider mot upphovsrätt, är diskriminerande eller rasistisk m m.

18. Fel som uppmärksammas i AI-systemet

Fel i AI som uppmärksammas ska alltid rapporteras i DF Respons samt till närmsta chef. Det är den som uppmärksammat felet som rapporterar.

19. Tillsyn och revision

AI-system ska vara föremål för tillsyn, revision

20. Mekanismer för prövning, gottgörelse och korrigering.

Vid användning av AI-system ska det finnas mekanismer för prövning, gottgörelse och korrigering.

21. Allmän handling

Verksamheten vet, om och när, det underlag som tas fram med AI utgör allmän handling som ska diarieföras, arkiveras m m

22. Utbildning och uppföljning

Verksamhet som inför AI-system ska senast i samband med införandet av AI systemet, genomföra utbildning så att samtliga användare känner till hur AI-systemet får användas samt dess begränsningar. Verksamheten ska kontinuerligt följa upp att användarna har god kännedom om hur systemet får användas.

8. Relaterade dokument

- AI förhållningssätt 2024-03-19